

Carles Manera

President del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

“Llevar-nos de damunt el turisme de gatera? Això és fàcil de dir i difícil de fer”

Antoni Bassas
Periodista



Carles Manera Erbina (Palma, 1957) és catedràtic d'Economia i va ser conseller del ram entre el 2007 i el 2011, en el Govern del president socialista Francesc Antich. Li va tocar gestionar els pressupostos que van seguir la crisi financera del 2008 i diu que allò el va marcar de tal manera que ara demana responsabilitat als que defensen que cal aprofitar el col·lapse del turisme a les Balears per començar immediatament una política de decreixement. Aquests dies està fent papers sobre l'impacte de la desaparició sobtada de la gran font de riquesa de les Illes Balears, que ha deixat un paisatge de platges i cales desconegut per a tots els que tenen de seixanta anys en avall. En l'actualitat és president del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears.

Vostè no havia vist Mallorca sense turistes en tota la seva vida.

No, la veritat és que no, mai a la vida. I això ens fa sentir emocions enfrontades. La ciutat de Palma buida completament, la plaça de Cort, la plaça Major, la Rambla sense ni una ànima et fan una sensació de vertigen. És la teva ciutat però no ho és. Els paisatges naturals aguanten millor l'absència de gent que les ciutats. Tenim uns paisatges únics que ara no estan agredits per la força humana, però si no hi ha vida econòmica, és un problema gravíssim.

I si n'hi ha massa, també és un problema. Sí, és veritat. Però, fixi's, m'he trobat gent que abans es queixava de saturació de turistes i ara et diu que, home, això és un problema. És ben veritat que el pitjor que et pot passar és que vulguis una cosa i et passi. L'altre dia parlava amb col·legues partidaris del decreixement, gent que fa recerca a la universitat, i els deia: "Teniu l'oportunitat d'or, teniu el comptador del turisme a zero. Què fariéu vosaltres?". El gran debat de les Illes és entre la seguretat sanitària i l'obertu-

ra de l'economia, encara que sigui gradual, però decidida.

Quina és la situació ara?

En aquests moments és una catàstrofe econòmica en tota regla. Ens pot dur a un atur del 20% a les Illes, uns 130.000 treballadors sense feina. El 80% del PIB balear són sectors de serveis. I dins el 80%, la part més important és el turisme. Al l'Arxipèlag, el 2019 varen venir 16 milions de turistes durant tot l'any. Els cinc primers mesos del 2019 varen venir a les Balears més de 4 milions de turistes. Ara no hi són.

I si ho comparem amb la crisi financera del 2009?

L'any 2009 la caiguda del PIB va ser del 4%. Els càlculs que feim situen la caiguda del 2020 en un 15%. Normalment, quan hi ha hagut una afectació econòmica, el turisme sempre ha sortit abans de les crisis. Però ara el turisme serà el darrer que en sortirà, perquè depenem de demandes externes i la crisi està originada per un virus, i això fa aquesta crisi diferent de qualsevol crisi anterior. Estam parlant de seguretat sanitària, i els economistes no tenim eines per enfrontar-nos a això. Recorda quan els preus del petroli varen ser negatius? Quan havia passat això? Mai. L'economia avui és com un malalt a qui han induït al coma i hem de veure com es desperta. Mai s'havia induït una aturada econòmica des del govern, sempre eren factors externs. Per això la situació és tan incerta, tot i que entrar a la fase 1 i veure bars i botigues oberts ajuda la moral.

Quines previsions fan per a l'estiu?

Alemanya i la Gran Bretanya són els principals emissors de turistes cap aquí, i ara mateix no sabem quan es restablirà la confiança dels clients d'aquells països perquè puguin venir. Es parla d'una reobertura de ports i aeroports al juny, però depèn de com evolucioni la pandèmia. Hi ha una possibilitat real que la temporada la salvi el turisme espanyol, però nosaltres depenem del turisme alemany, britànic i italià, per Formentera.

Des del punt de vista sanitari, viure en unes illes els ha salvat.

Sí, ser una illa ens ha salvat. I això ens dona dos valors afegits per al turista. Primer, li podem dir que hi ha hagut poc contagi i, segon, que tenim bona disponibilitat d'estructures sanitàries, i això ens posiciona millor a les Balears en relació amb el nord d'Àfrica, sobretot Tunísia, Turquia, les illes gregues i Croàcia. I, tercer element, la connectivitat: som a una hora i mitja de qualsevol ciutat europea que emet turistes. Els altres són més lluny. Això em fa ser optimista pel que fa a la recuperació. Pens que aquest estiu la gent farà viatges curts, en cotxe, però aviat tornarem a viatjar a les destinacions que estaven promocionades. La gent no renunciarà als viatges.

A Catalunya el turisme suposa el 12% del PIB. Què ens recomanaria?

Això que dic val per a Catalunya i per al País Valencià: que pensin en el principi de realitat i en el principi de precaució. Realitat per no deixar-se endur per idees utòpiques tipus 'oblidem el turisme'. Aquí a les Illes hi ha veus per una desturització de l'economia. I principi de precaució: reconèixer que és veritat que el turisme genera externalitats ambientals, culturals i socials i no corregir-ho seria un segon error.

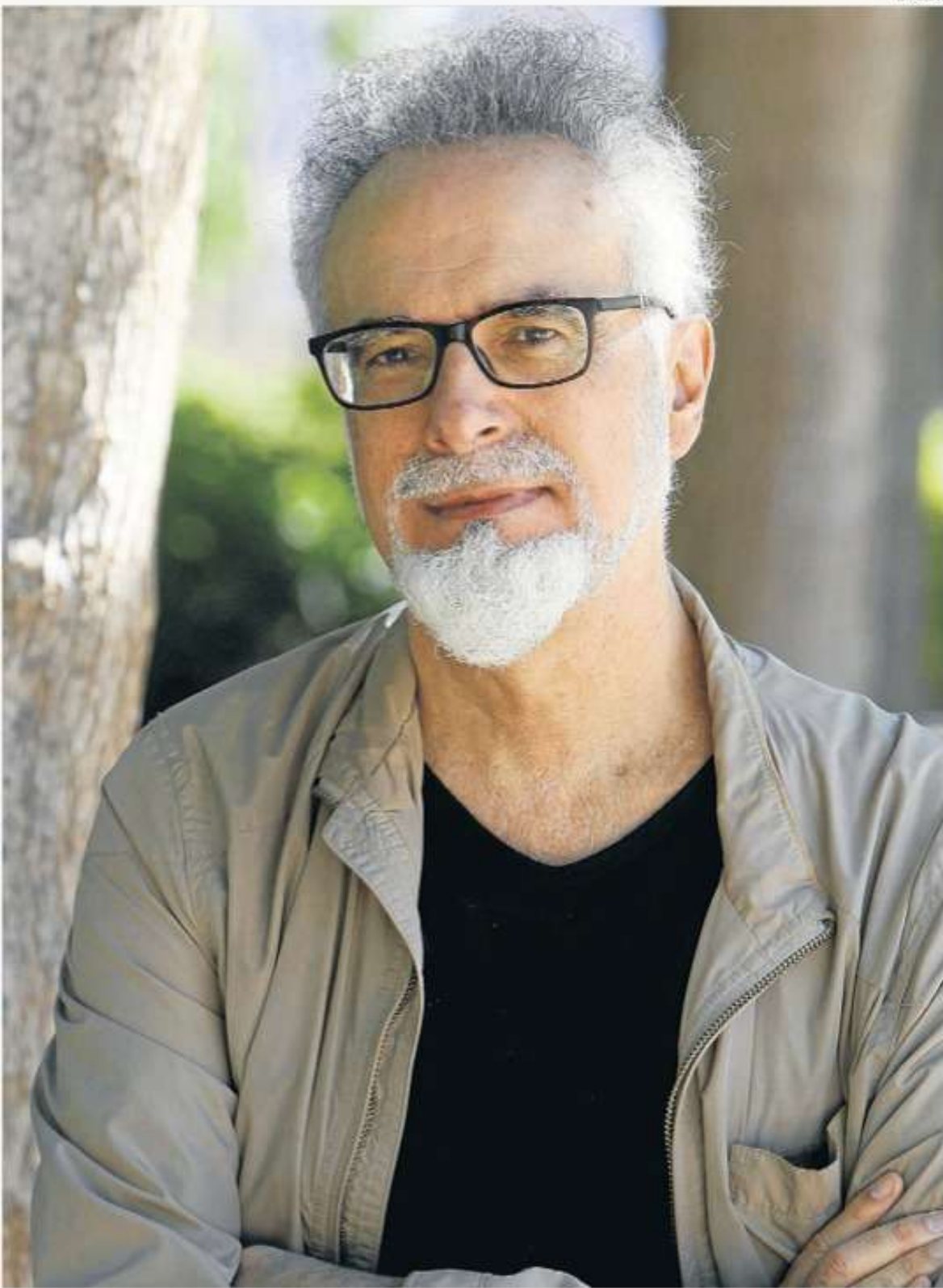
Hi ha un tipus de turisme que en condicions normals ja costa que es comporti cívicament. Ara encara costarà més. Correcte. I a les Illes tenim aquest tipus de turisme de comportament negatiu a Magaluf i a la Platja de Palma, un turisme de gatera, d'evasió exacerbada, que requeriria un control molt estricte de la policia municipal, i això vol dir més recursos per evitar balcónings i agressions.

No seria ara el moment de treure'ns de sobre el turisme de borratxera?

Això és fàcil de dir i difícil de fer. Sent col·lectius que estan pel decreixement turístic, per reorientar l'economia i segumentar el turisme de baixa qualitat. Jo ja voldria un turista que gastés més per persona i dia i que no em generés externalitats negatives. Però si feim que no vin-

“

Veig una campanya al Regne Unit que digui 'Veniu a les Balears, som una destinació sanitària segura'. Insòlit, però s'haurà d'explorar



gui la gent amb menys doblers tindrà un impacte sobre el mercat laboral. Són vasos comunicants. Si desincentives una destinació per a una franja de mercat per la via d'incrementar els preus del teu producte, pots pagar-ho en ocupació.

El Govern balear té recursos per fer front a aquesta desaparició sobtada de la font de riquesa més gran?

No. Som una economia que genera molta riquesa però tenim una administració pobre en recursos. En això, el Govern balear està com el català o el valencià. Nosaltres, pitjor, segurament. El nostre dèficit fiscal és entre un 12% i un 14% per sobre del PIB, depèn del mètode i dels

autors. És el més elevat d'Espanya, més que el de Catalunya. Ara ens caldrien plans de promoció turística específics per a les Balears o les Canàries. Això només és possible si tenim una complicitat de les autoritats, espanyoles i europees. No s'oblidi, tampoc, que la nostra és una feina molt estacional, que tenim molts fixos discontinus i els ERTO han estat claus per evitar una catàstrofe en el mercat laboral. Això implica una relació molt fluida amb el govern espanyol i les institucions comunitàries. Però m'agradaria que el govern espanyol recordàs que les Balears vàrem ajudar molt a sortir de la crisi el 2008, i ara és Espanya qui ens ha d'ajudar.

“

En aquests moments és una catàstrofe econòmica en tota regla. Ens pot dur a un atur del 20% a les Illes, uns 130.000 treballadors sense feina

Doncs tots els presidents autonòmics surten plorant de les reunions del diumenge amb Pedro Sánchez.

Jo he tingut experiència de govern i això forma part de la *mise-en-scène*. Normalment quan acabes una reunió no en surts dient que tot són flors i violes. Has de mostrar el descontentament com a factor de pressió. No vàrem néixer ahir. No dic que la posada en escena posterior sigui teatral, però cada president té el seu mercat i no es pot permetre que li diguin que no defensa prou bé els seus. El discurs de la presidenta Armengol em sembla clar: objectivament depenem del turisme. Les ajudes que reclamam no són un caprici.

Com seria aquesta campanya de promoció que demana?

“Som una destinació segura”, sanitàriament parlant, en comparació amb les altres. Veig una campanya a la Gran Bretanya que digui “Veniu a les Balears, som una destinació segura”. Aquest any la promoció turística no serà la dels paisatges, sinó la de la seguretat sanitària. És insòlit en una campanya turística, però s'haurà d'explorar.

Quina previsió fa per a aquest estiu i el de l'any que ve?

Aquest 2020, unes caigudes del 70% al 80% del turisme, o sigui hostaleria i comerç a l'engròs. I per al 2021 es parla d'un rebot de l'economia, amb un creixement del 7% del PIB. Ja ho veurem. Segur que recuperarem una part del que hem perdut, i amb una vacuna és possible pensar que la temporada turística a les Balears seria un 60% o un 70% del que va ser el 2019. Això voldria dir 16 milions de turistes el 2019 i uns 11 milions el 2021.

I tornar al *business as usual*.

El gran debat en l'economia balear és si és això el que volem o volem canviar el model del turisme de masses excessiu. Em semblaria deshonest des d'un lloc de feina tranquil, un despatx universitari, dir que has de diversificar immediatament. Estàs parlant de la vida laboral de desenes de milers de persones. La diversificació de l'economia no es fa en dos dies. Ara tenim tot de treballadors del turisme penjats. Per l'amor de Déu, posem el motor en marxa. No barregem discussions carregades de gran voluntarisme sobre què voldríem en el futur amb el que és possible ara.

Se li nota que ha passat per un govern i ha gestionat un pressupost.

Miri, a les Illes som un milió cent mil habitants censats. Els primers dies de l'agost som 2,4 milions, duplicam la població real. Això genera congestió. Això és el que hem de treballar. Però ara no és temps per fer experiments estranys. Les recomanacions inviables generen melancolia i frustració. I, sí, confès que el pas per l'alta política i haver d'estar al pont de comandament amb la gran recessió del 2008 m'han marcat molt. En aquells anys vaig coincidir amb els meus bons amics Andreu Mas-Colell i Toni Castells, i deïem que, per a un economista, deixar la pissarra i les equacions és un xoc de realitat que fa que siguis més ponderat. Hi ha massa diagnòsi, massa papers escrits sobre que malament que es fan les coses, però ningú t'explica quina és la transició. Què podem fer ara que sigui realista?♦